

ბრძანება

შობაძის კომუნისტური ორგანიზაცია

№ 448 საბრძანებო, აპრილის 19 1923 წ.

გაზეთი „ბრძანება“ ღირს
თვიურად 200,000 მან.
ცალკე ნომერი ყველგან 10,000 მან.
რედაქცია და კანტორა: ტფილისი, ხახულის ქუჩა, № 11
ტელეფონი 10-84 ფოსტის ყუთი, № 100.

გაწესდა მუხრანის
1 გვ. 100,000 მან.
2 „ 50,000 „
საგადასახადო სანაღმრო
1 გვ. 800,000 მან.
4 „ 500,000 „

საბრძანებო

ფასი 10,000

აპრილის 17-ს, უცრათ გარდაიცვალა
ლიონტი ნიკოლოზის ძე ლიხაძე
რასაც მწუხარებით აღწევდნენ ნათესავებს, მეგობრებს და ნაცნობებს მისი და, ძმები, ჩოღები და ქმისწულები. პანაშვიდი ოთხშაბათს, აპრილის 18-ს, საღამოს 6 საათზედ. ნიკოლოზის გულსა-ში ვერანზე; დაკრძალვა მიხედვით იქვე ხელშეშობის, აპრილის 19-ს, ნაშუადღევს 5 საათზედ.
№ 406-2-2

საბრძანებო № 448 აპრილის 19 1923 წ.
სახალხო სახლის დარბაზში
შეხვედბა ტფილისის საბჭოს კომუნისტური ორგანიზაციის წევრთა.
დღის წესრიგი:
1. საბინაო პოლიტიკა.
2. ფრაქციის ბიუროს მოხსენება.
ფრაქციის ყველა წევრები ვალდებული არიან თავის დროზე დაესწრონ სხდომას.
ფრაქციის ბიურო.
№ 318-2-2

კომუნისტური კავშირები

აპრილის 20 რიცხვიდან დაიწყო კომუნისტური „სამეცნიერო“ კომისიის მიზანია კომუნისტური საბჭოს ხელის შეწყობა, მისი აღორძინებისათვის ზრუნვა.
ეს მოვლენა დიდმნიშვნელოვანი არის ჩვენი კომუნისტური საბჭოს, კომუნისტური მოძრაობის საქართველოში ჯერ არ ყოფილა მდარეული და მზრუნველი ხელისუფლებისა და სახელმწიფოს სახით.
მეწვევი კომუნისტური არ აქცევდნენ ყურადღებას, რადგან მათი ეკონომიური პოლიტიკა, რომელიც მიზნად ისახავდა ბურჟუაზიულ წყობილების აღორძინებას, ვერ გახდებოდა თავის მზრუნველობის საგნად კომუნისტურს, რადგან ეს უკანასკნელი სრულ საწინააღმდეგო მიზანს იწინააღმდეგობდა.
მეწვევი იმ შაბლონური მარქსიზმის ვებით ცდილობდნენ სოციალისტური განხორციელებას, რომელიც კაპიტალიზმის აღორძინებაში ხელდავდა სოციალისტური პირობების მომზადებას. ამდენათვე კომუნისტური, როგორც ისეთი სამეცნიერო ორგანიზაცია, რომელიც ამ თავითვე ბრძოლას უცხადებს კაპიტალისტურ მეურნეობას არ შეიძლება და მეწვევიების მიერ გახდარიყო ზრუნვის საგანი.
დღეს, როდესაც აქტიური მუშაობა სწარმოებს, როგორც პოლიტიკურ ისე ეკონომიურ სფეროში ძველ წყობილებას დამსხვრევსა და ახალს ნიდავებს მომზადებისათვის კომუნისტური ენიჭება დიდი მნიშვნელობა.
ჩვენ შემთხვევა გვქონდა კომუნისტური საკითხი გაგვიჩინა როგორც საქართველოს რეალურ პირობების გათვალისწინებით, ისე ჩვენი სოფლებზედგელობის თვალსაზრისითაც. ეხლა ამ საკითხებს არ დაუმორჩილებით, ეიტყვიან მხოლოდ, რომ რუსეთის რევოლუციის განვითარებამ ნათელი გახადა კომუნისტური დიდი მნიშვნელობა ახალი სოციალური წყობილების განხორციელებასათვის.
„სახმედრო კომუნისტური“ იყო აღმოცენებული არა მარტო სამოქალაქო ბრძოლის მეთოდების გამო, როგორც ეხლა ახასიათებენ მას კომუნისტები, არამედ იმ შემთხვევაში პოლიტიკის გამო, რომელიც სცდილობდა სოციალისტური სამეცნიერო გადატანას და რომელიც ამ. ლენინის თქმის არ იყო, სერიოზული დანარჩენებით დამთავრდა.
დღეს ყველასათვის ნათელი გახდა, რომ ბრძოლა ძველსა და ახალ სამეურნეო ორგანიზაციას შორის იქნება ხანგრძლივი.

მართლაც ისტორიულად არსად არ მომზადარა დიალექტიკური სასწაული, რომ ერთი სამეურნეო ორგანიზაცია თავისი უკიდურესი განვითარების ფაზაში „ნახტომის მეთოდით“ გადასულიყო მის ანტიპოდ სამეურნეო ორგანიზაციაში.
ფეოდალური წყობილების გადაშენება, მისი ლიკვიდაცია ერთ ამბობენ მას კი არ მოუხდენია, არამედ მთელმა რიგმა რევოლუციებმა და ომებმა დაასრულა იგი, რომელმაც დიდი პერიოდის გასწვრივ ვასტანა. დღესაც, როდესაც სოციალისტური წყობილების შესახებ ვსაუბრობთ და სოციალისტურ რესპუბლიკის მოქალაქენი ვართ, ჩვენს წინაშე არა მარტო კაპიტალისტური მეურნეობისა და წყობილების ნაშთები, არამედ ფეოდალურიც.
ასეთ პირობებში ჩვენთვის აუცილებელია ისეთი სამეურნეო ორგანიზაციები, რომელნიც კაპიტალისტური ფორმების და შინაარსის მატარებელი არ არის და რომელიც მის საწინააღმდეგო მიზანს ისახავს. ასეთი ორგანიზაცია კომუნისტური. მართლაც იგი სავსებით არ არის სოციალისტური ორგანიზაციის ტიპის და მასში ადგილი აქვს დაქირავებულ შრომას, მაგრამ იგი არც კაპიტალისტური ორგანიზაცია და მოგება კი არ შეადგენს მის მიზანს, არამედ საშრომო შემოსავალს გადიდება ან მოხაზბარ სავსებით ხარჯის შემცირება.
დღეს ხელისუფლება და კომუნისტური პარტია დიდ ყურადღებას აქცევს კომუნისტურს. ეს ნაბიჯი მეტად სასურველი და მიზან-შეწყონილია.
დანიშნული „სამეცნიერო“ კომუნისტური საბჭოს მისი მისიონერული უნდა იქნეს გამოყენებული. რითაც კი შეგვიძლია, რის ასრულებასაც ობიექტიურად არ ელოდება და უძლეველი დაბრკოლებანი ყოველივე უნდა იქნეს შესრულებული. ყველამ ჩვენი წვლალი უნდა შევსწავლით კომუნისტური მოძრაობის განვითარებისათვის.
ვისაც სურს ქართველი ხალხის აღორძინება, მისი კულტურული და ეკონომიური წინსვლა, იგი მოვალეა კომუნისტური განვითარებას ხელი შეუწყოს.
კომუნისტური უნდა გაუმავროს წელი ჩვენს გულს, კომუნისტური უნდა იხსნას მშრომელი ხალხი სპეკულიაციისგან და კერძო ჩარჩებისგან, კომუნისტური უნდა შეასრულოს დიდი როლი სოციალისტური მეურნეობის განხორციელებისათვის.

სახალხო განათლების მუშაობის 50 წლის იუბილე

(მ. თ. თ. თ. თ. თ. თ.)
50 წლის აპრილის 24-ს (სამშაბათს) რუსეთის თეატრში დანიშნულია აფხაზიონ ვაფარიძის საიუბილეო დღესასწაული, სახალხო განათლების ასპარეზზე მისი 50 წლის მოღვაწეობის აღსანიშნავად.
იუბილარი აფხაზიონ ვაფარიძე ნახევარი საუკუნის განმავლობაში განუწყვეტლივ ეწეოდა მუშაობას სახალხო განათლების სარჩელზე. ამ ხნის განმავლობაში იგი დიდიხელად არაერთხელ სახალხო მასწავლებლის დროშას, როგორც მოზარდი თაობის ერთგული და საუკეთესო აღმზრდელი.
იუბილარის პირადი ღირსებები, მისი თავდასაყალი, მისი მოღვაწეობის პირველ ხანებში მუშაობა. განსაკუთრებით პრივიციანში, სადაც მას არა ერთხელ უხდებოდა შეტაკება სახ. განათლების დირექტორებთან და ოლქის აგენტებთან ქართული ენის დაცვის ნიადაგზე. უტყუარი თავდებია იმისა, რომ ქართული საზოგადოება თანაგრძობით შეხვდებოდა ჩვენს მოწოდებას და აქტიურ მონაწილეობას მიიღებდა საქართველოში კულტურის ამ პირველ საჯარო საიუბილეო დღესასწაულში, რათა დამსახურებული და საქმის შეკეთებელი, ამიტომ ქალაქმა სოფელს უნდა უწილოს რაიმე.
უამისოთ ჩვენი საქმიანობის გამოხორციელება სოფლათ უმუშაველი იქნება უამისოთ ყოველივე ის რაც ეკუთვნება საბჭოთა ხელისუფლების მიერ მშრომელი გლეხებისათვის.

სახალხო განათლების მასწავლებლის ნახევარი საუკუნის იუბილე შესაფერისი სიდიდით და ზეიმით ჩატარდეს.
პრივიციის მასწავლებლებმა, ორგანიზაციებმა და კერძო პირებმა, რომელთაც სურთ მიიღონ მონაწილეობა იუბილეში, წინასწარ უნდა აცნობონ საიუბილეო კომიტეტს შემდეგის მისამართით:
ტფილისის აღმასკომის სწავლა-განათლების განყოფილებაში.
საიუბილეო კომიტეტის თავმჯდომარე. ტფ. სახალხო განათლების გამგე ე. რუხაძე.
განათლების მუშაკთა რწმუნებული გ. ჭუმბურიძე.
საქ. ხელოვანთა მთავარ კომიტეტის რწმუნებული ვ. რუხაძე.
ქ. შ. წ.-ქ. ვ. საზოგადოების რწმუნებული ვ. ბურჯანაძე.
რაიკომის რწმუნებული ა. ხულოძე.
ინიციატორ მასწავლებელთა კრებიდან არჩეული მასწავლებლები ვ. მეტრეველი, ვ. ძიძიგური.
საიუბილეო კომიტეტის მდივანი მასწ. ვ. ციციშვილი.

საბრძანებო სანახევრო უქმით ჩივილის.
ჩვენ ხანდახან ვიცით ხოლმე სოფლის გახსენება.
აკი დიდ ყურადღებას ვაქცევთ სოფელსო, ასეთი უფულო დამრჩელებულგა სოფლისადაი უსათუოდ უნდა შეიცვალოს დაუყრებელი.

შურხალ-ვახტანგის დღე

აჯანყება დაგომეში. პირაში მიღებული ცნობებით პირა-ნოვოში (დაგომე) იუბილე საერთო გადვიცვამ მუშების უსაზღვრო ექსპლუატაციის საფუძველზე, რომელსაც თან ახლდა დემონსტრაციები, რომელსაც პოლიციელები შლიდნენ. პირთან, რომლის ხელში ჩაგდებამაც ცდილობდნენ აგანყებულებში, მოხდა სისხლისმღვრელი შეტაკება გადვიცვალ მანიფესტანტებსა და პოლიციის შორის. მანიფესტანტები შეიარაღებული აღმოჩნდნენ და სროლას პოლიციის მხრიდან თავის მხრიდანაც სროლით უხასხეს; ასე რომ ორთავე მხრივ არიან დაჭრილ-დახრილები. გუმბარნატორმა ქალაქი სააღკრო წესებზე გამოსცხადდა და გამორიყვია ახალი დანიშნავი სამეურნეო ძალები. მოხდა მთავალი დატუსაღება და საფრანგეთის მუშათა ორგანიზაციების მიერ მიღებულ ცნობებით დატუსაღებულებს ისე ექცევიან, როგორც კოლონიალური ომების დროს ექცეოდნენ ადგილობრივ დატუსაღებულებს, რომლებთანაც ქონდათ გამბედაობა აფერხობის ცივილიზაციის“ წინააღმდეგ ბრძოლისა. დაგომის პრესა, რომელსაც საფრანგეთის მთავრობა აძლევს სუბსიდებს, მოითხოვს მეტივე ძალა-უფლების დამყარებას, მაგრამ სოციალისტური და კომუნისტური პრესა საფრანგეთისა კი სხვაგვარ დასცნას აკეთებს, რომ საფრანგეთის კოლონიზაციის კი იწყება კლასობრივი ბრძოლის განვითარება და ამათთან საუკეთესო საშუალება ავიტაციისა თვით საფრანგეთის ხელისუფალთა საქციელი არის.
ამერიკა და რუსეთი. ამერიკული გაზეთების ცნობით, ვაშინგტონის მთავრობა მზათაა ოცუციალურათ იცნოს რუსეთი. გაზეთების ცნობით, საბოლოო გადაჭრა საკითხისა ვაშინგტონის მთავრობის მიერ მოხდება მას შემდეგ, როდესაც პრეზიდენტი დაბრუნდება ფლორიდადან, სადაც ის შეეხულებია არის.

ვაშინგტონის დამოკიდებულების შეცვლა მოსკოვსადაც, ვაშინგტონის ცნობით, ორი ვარგეობითაა გამოწვეული ერთი ის, რომ საბჭოთა მთავრობამ თავის ხუთი წლის ფაქტიური არსებობით დაამტკიცა, რომ ახალი რეჟიმი რუსეთში იმდენად ურყევი, რომ თვით ვაშინგტონის ბიუროკრატებიც იძულებული არიან ის აღიარონ. მეორეც ის, რომ ამერიკის საგარეო და სამრეწველო წრეები მოთხოვენ რუსეთთან ოფიციალური ურთიერთობის განახლებას, რომლებიც შიშობენ, რომ წინააღმდეგ შემთხვევაში სხვა ქვეყნები, განსაკუთრებით ინგლისი, ჩაიგდებს ხელს რუსეთის ბაზარს. ამ „ბოლოდროს საბჭოთა რუსეთის სასარგებლო მოძრაობამ, რომელსაც სანატორი ვილიამ ბორი ხელმძღვანელობს, მრავალი მომხრე მოიპოვა სენატროთა შორის.
ეს სენატორები მონაწილეობას იღებენ იმ მიტინგებში, რომლებსაც ბორი აწვობს. ერთ ასეთ მიტინგს ბრუკლინში დაესწრო ნიუ-იორკის საგარეო და სამრეწველო წრეების 2500 წარმომადგენელი. ამ კრებებზე შარამ და სხვა ორატორებმა გააკეთეს რუსეთის რევოლუციის განვითარების მიმოხილვა, მოიყვანეს ცნობები რუსეთის თანამედროვე პოლიტიკურ და სოციალურ წყობილების შესახებ და განსაკუთრებით საბჭოთა მთავრობის საერთაშორისო პოლიტიკის შესახებ. სენატორმა ბორა ამასთან ილაშქრებდა ამერიკულ მთავრობის წინააღმდეგ, რომელსაც ჯერ კიდევ ვერ უარსყვია „ტრადიციები“, რომელიც მას მეფის ყლჩმა ზამეტრევიმა აუტყრა. ამავე კრებებზე გამოქვეყნებულ იქნა ცნობა, რომ საბჭოთა მთავრობის მიწვევით რამოდენიმე სენატორი და კონგრესის წევრი მიემგზავრება რუსეთში იმისათვის, რათა გაცნობონ ადგილობრივ-რუსეთის ცხოვრების პოლიტიკურ და სოციალურ პირობებს. ამ გამგზავრებას ამერიკის საზოგადოებრივი აზრი დიდი ინტერესით ეყურება.

საბრძანებო-დასაბრძანებელი

საბრძანებო ორგანიზაცია
ანგრევენ ჩიხის გზებს.
ბერლინი. 18 აპრილი. რურის ოლქის რკინის გზის სადგურების საერთო რიცხვიდან, რომელიც 230 უდრის, ოკუპანტებს უჭირავთ 170. ამათგან 66 სადგურებში განაგრძობს მუშაობას გერმანული პირადი შემადგენლობა, 44 მათგანზე მიმოსვლა საშუალოა, 10 თითქმის შეწყვეტილია, დანარჩენ 12-ზე კი, ახლოდგურ რკინის გზის ხაზების დაკავების გამო, მიმოსვლა სრულად შეწყვეტილია.
რკინის გზებებს იხვე აქვევებენ.
ბერლინი. 18 აპრილი. გერმანულ რკინის გზების გაძევება რურის ოლქიდან რევოლუციურად გრძელდება, კვირას გააძევეს 700 კაცი, ორშაბათს —1236 კაცი, სამშაბათს კი—664. ოკუპაციის პერიოდში გადასახლებულთა საერთო რიცხვი 20.000 კაცს აღემატება.
უმუშევართა ფონდის წაღება.
ბერლინი. 18 აპრილი. დიუსელდორფში ფრანგებმა ისევ გაიტაცეს უმუშევართა ფონდი, რომელიც 20 ნახ. მილიონ მარკას უდრიდა.
კრუპის დატუსაღება.
ბერლინი. 18 აპრილი. კრუპის ქარხნების დირექტორების წინააღმდეგ დაწყებულ პროცესის გამო საოკუპაციო ჯარების მესამოკდაზიდეტე დივიზიის სამხედრო გამომძიებელმა დაატუსაღა ჩვენების ჩამოსართმეველ თვით კრუპის და მისი ორი დირექტორი ფონ ბოლენი და ვალბაკი.
შედეგებს ჩქარა აღინახავენ.
ბერლინი. 18 აპრილი. პარიზიდან მიღებული ცნობით, საზოგადოებრივი მუშაობის მინისტრი ლეგროკე და ფინანსთა მინისტრი ლასტერი რურში ჩავიდნენ. მათ შეხვედბათ სტრასტბურგიდან ჩამოსუ-

ბრძანება

გაზეთი „ბრძანება“ № 140 თავის მოწინავეებში ეხება „სოფლის და ქალაქის დაახლოვებას“. ჩვენი საქმიანობა უმთავრესათ ქალაქს, ქარხანასა და ფაბრიკის მუშის გარშემო ტრიალებს. სოფელს ჩვენ როგორღაც ვერ მიუღწევი. ჩვენ დიდ ყურადღებას ვაქცევთ სოფლის პირ-ვარამს. გლეხობა ყოველ დღე რწმუნდება, რომ საბჭოთა ხელისუფლება ანგარიშს უწყევს მის ცხოვრების მოთხოვნილებას. ორში ერთი: ან ქალაქი უკანავს ჩვენ ყურადღებას და „სოფელს ვერ მიუღწევი“, ან დიდ

ლი განათავისუფლებულ ოლქების მინისტრი რეიგ-ლი, მოელთან აგრეთვე სამხედრო მინისტრის მა-ჯინოს ჩამოსვლას. იუსტიციის, რომ ფრანგ მინისტრე-ბის ამ „გასეირნებაში“ რუსის ოლქში მონაწილეო-ბას მიიღებს მარშალი პეტრენი. ამის შესახებ ვაზ. „სტრანსიანა“ სწერს, რომ ამ გზავრობის შედე-გებს ჩქარა დაინახავს მთელი გერმანიის ხალხი.

პირველ ყოვლისა ხაკუთარი ინტერესები.

ბერლინი. 18 აპრილი. ვაზეთ „პტი-პარიზი-ენის“ ცნობით ბელგიის და საფრანგეთის მინის-ტრების თათბირმა პარიზში დამტკიცა, რომ საფ-რანგეთი შემდეგშიც დაიცავს 1921 წლის 16 მაის-ლონდონში მიღებულ საკონტრაბუნდო გეგმას. ვარ-და ამისა საფრანგეთ-ბელგიის მომავალი მოლაპა-რაკების დროს საფრანგეთი მოითხოვს პირველ-როგვე საფრანგეთ-ბელგიის და მეორე რიგში კი დანარჩენ მოკავშირეების დაქმნაყოფილებას.

თათბირი დამთავრდა.

ბერლინი, 16 აპრილი. პარიზში დამთავრდა საფრანგეთის და ბელგიის პრევიერების თათბირი,

რომელიც განახლებდა აპრილის დასასრულს ბრი-ტელში.

ტენისის სიტყვა.

პარიზი, 16 აპრილი. ბელგიის პრევიერმა ტე-ნისმა ბრიტელში წარმოსთქვა სიტყვა, რომელიც შეეხებოდა პარიზში გამართულ საფრანგეთ-ბელ-გიის მოლაპარაკებას. რუსის ოკუპაცია, განაცხადა ტენისმა, ჩვენთვის არის საშუალება და არა მიზა-ნი. ჩვენ გვინდა, რომ გერმანიამ დასასრულ ალი-აროს თავისი დამარცხება და თავისი ფინანსური კრახი. ეს აიძულებს მას მიიღოს გადაწყვეტილება თავისი სარეზერვო გარდამტეხების გადახდი-სათვის და მოგვეცეს ჩვენ სათანადო წინადადება. ასეთების მიღებამდე ჩვენ ვერ ვიტყვი თუ რა ჩვენ მიერ დაკავებულ პოზიციებზე.

ახალი მტაცებლობა.

ბერლინი, 16 აპრილი. გილზენკიონენიდან მიღებული ცნობით ფრანგებმა კვლავ დიკავეს გერმანიის 4 მლარო და რკინის გზის კსელის ახა-ლი ადგილები.

ფინეთ-პოლონეთის ურთიერთობა
ვარშავა 17 აპრილი. ვაზეთი „სტრანსიანა“ იმ დასკვნამდე მივიდა, რომ ფინეთის პრესა მტრულად არის განწყობილი პოლონეთის მიმართ,

სრულიად რუსეთის პროფკავშირთა ცენტ-რალურ საბჭოს პლენუმის შედეგები.

ვაზეთ „პროდ“-ის აზრი.

მოსკოვი 17 აპრილი. „სტრულ“-ის მოწინავე წერილში, აღნიშნავს რა სრ. რუსეთის პროფკავში-რთა ცენტრ. საბჭოს პლენუმის შედეგებს, სწერს: „სესის ძირითადი საქმე იყო მუშათა კავშირების რეგულირება. ამ რეგულირება გამოამტკიცა შეწყვეტა იმ ძირითად გეგმისა, რომელიც, აიღო რუსეთის მო-ძრაობანი მუშაობის მხალ მეთოდებზე გადასვლისას და დამტკიცა თვით მოძრაობის ავტონომიური მთლიანობა.“

ძველი გზის გადახედვა.

დაამტკიცა რა, რომ ღვედნილი მომენტის ძირითად ამოცანას წარმოადგენს სახელმწიფო მრე-წველობის სოციალისტური დაგროვება და დადა-სტურება რა ცენტრალურ საბჭოს წარსულ სესის დიდგენილებები ხელფასის საკითხების შესახებ, მე-სამე სესიამ აღნიშნა, რომ საკითხი დაგროვების შესახებ იმყოფება არა ხელფასის საკითხთა გადა-ხედვის სფეროში, არამედ მეურნეობრივ უწყრო-გობასთან და ნამდვილ არა ფაქტურ სამეურნეო ანგარიშისათვის ბრძოლის სფეროში. პრაქტიკული აღკვეცა აქედან ის არის, რომ ავტონომიური საკი-როს კავშირის ეკონომიურ მუშაობის გაძლიერება. მაგრამ სესიამ იმავე დროს დაადგინა, რომ მთავა-რი ყურადღება მიქცეული უნდა იქნეს უკვე მიღ-წეულ შედეგების განმტკიცებაზე შრომის პირობა-რის მოწესრიგების დარკში. მთელი მუშაობა მიმა-რთული უნდა იქნეს სიღრმეში, მთელი ყურადღება უნდა მიქცეს მუშაობის ღირსების გაუმჯობესება-ზე და მის გაღრმავებაზე.

პარტკრილობის დიდი საკითხი.

აკეთებს რა დასკვნებს მესამე სესიამ დადგე-ნილებებიდან, ავტორი ამბობს რომ ამ დადგენილე-ბებს დიდი მნიშვნელობა ექნება პროფესიონალურ მოძრაობისათვის, დადგენილებებს, რომლებიც მი-ღებულია სესის მიერ ხელფასისა და მრეწველო-ბის საკითხების გამო დიდი მნიშვნელობა ექნება პარტკრილობის საკითხისათვის, რომელზედაც მრეწვე-ლობის საკითხი დგას, როგორც ერთ ერთი ცენტ-რალური საკითხი ყრილობის. დღის წესრი-გისა.“

ფინეთის ვაზეთები ბეჭდვენ წერილებს ბალტიის კა-შირის წინააღმდეგ და ქრეტიანულ წინააღმდეგო-ბის სასარგებლო მიზნით აღნიშნა ყოველ წი-ბივს.

ვლადიმერ ილიჩის პირველი ბეჭდვითი შრო-მები.

მოსკოვი 18 აპრილი. „პროდა“-ში მოთავსე-ბულია ახლ. კამენევის წინასიტყვაობა რ. კ. პ. შიკ-განოცემულ ვლადიმერ ილიჩის პირველ ბეჭდვითი შრომებისათვის. ილიჩის შრომა, რომელიც 18 წლის განმავლობაში იგეოს სხვა და სხვა „ოსრას-კეში“ და რომელსაც იცნობდა მარქსიზმის პირ-ველ მუშაკთა მცირე წრე, უძველესი წარმოადგენს რევოლუციონერ პუბლიცისტიკის ერთ-ერთ საუ-კეთესოთვან ნაწარმოებს.

პროლეტარული ძალა.

ახალგაზრდა პროლეტარიატის სიტიფორი ძა-ლა, იმ პროლეტარიატის, რომელსაც მეოთხედ სე-სულის შემდეგ ბედმა არგუნა ვაგენსა პროლეტა-რულ რევოლუციის ერა. გამოსჭვივის ამ ნაშრო-მის ყოველ სტრიქონში. ეს ძალა უდევს საფუძვლი-იმ დიდებულ ზონს საზოგადოებრივ აზრის ცნო-ბილ ავტორიტეტისადმი, იმ იდეურ სითამამესა და უარყოფას, რომლითაც ვაგენსულია, როგორც დი-ნამიტით, ეს ლიტერატურული ბომბა, ილიჩის მიერ 18 წლის წინეთ გადანასროლი რუსეთის თავა-აზნაურობისა და მეტარსნების და თვალტრემლის ხალხის მოყვარულ ინტელიგენტების საზოგადოე-ბაში.

რას ასწავლიდა ილიჩი პროლეტარიატს.

ეს წიგნი ასწავლის მარქსიზმს და ზრდის რე-ვოლუციონერ ნებისყოფას და აზრს. მისი კითხვა-დროს პროლეტარული ახალგაზრდობა გაიგებს რავებით შეუძლია მშროლ მსჯელობას და სტატის-ტიკურ ნუსხებს გონებრივი სიმოწინება განაცდ-ვინოს მკითხველს.

საბოლოო ვამარჯვება.

როდესაც მკითხველები წაიკითხავენ წიგნს ბოლომდე, როდესაც მუშათა კლასის მოწინავე წი-რამბადგენლები შეითვისებენ მეცნიერულ სოცია-ლისმის იდეას, რუსეთის მუშის ისტორიულ რო-ლის იდეას—მაშინ ის წაიყვანს რუსეთის პროლე-ტარიატს ყველა ქვეყნის პროლეტარებთან ერთად აშკარა პოლიტიკურ ბრძოლის გზით ძლიერმოხილ კომუნისტურ რევოლუციისაკენ.

უცხოეთი

პრეზა პუანკარეს ხიჯვის შესახებ

ბერლინი 16 აპრილი. იხილავს რა პუანკარეს სიტყვას, რომელიც მან წარმოსთქვა დიუნკირხენში გერმანიის პრესა აღნიშნავს, რომ პუანკარე განსა-კუთრებით სახს უსვამდა თავის სიტყვაში ინგლი-სის დავას დიუნკირხენის ნივანსადგურის ვარსემო-ბერლინის ვაზეთი „ლოკალანტივიტი“ აღნიშნავს, რომ პუანკარეს სიტყვა მოწმობს იმას, რომ მის ნიადაგა გამოიყვალა ფეხ ქვეშ და მისი გამო-ლის იმდენად უფრო გააუთრებით, რამდენადაც უფრო პროპაგანდისტური ხდება საფრანგეთის პო-ლიტიკის განხორციელება გერმანიის მიმართ.

ეგვიპტის ნაციონალისტების განთავისუფლება

ბერლინი 16 აპრილი. ინგლისის ხელისუფ-ლებამ განათავისუფლა ციხეებიდან ეგვიპტის ყვე-ლა დამპყრობილი ნაციონალისტები, ორს გარდა.

სამხედრო წესები შემდგომი

პარიზი 16 აპრილი. შთავს მიემღოს ოლქში გამოცხადებული სამხედრო წესები.

ნავთბადურის მუშათა გაფიცვა

რიგა 16 აპრილი. რიგაში და მიულგრაბენში დაიწყო ნავთბადურის მუშების გაფიცვა, რომელ-შიაც მონაწილეობას ღებულობს 2,000 კაცი.

მწარმოებლების ცდა რათა მოეწყვიათ სამუ-შაოზე შტრეიკბრებები, დამარცხებით დამთავრ-და. ვინდავის და ლიბავის მტვირთავებმა გამოი-ტანეს რეზოლიუცია, რომელშიაც მოითხოვენ გაფი-ცულებისათვის მხარის დაჭერას.

ვატიკანის ზრუნვა.

ბერლინი. კათოლიკურ სახალხო პარტიის წევრთა-მინისტრების კაბინეტიდან გამოსვლის გა-მო, ვატიკანი ცდილობს თავის თავზე აიღოს შუა-მავლობა ამ საკითხში, რათა შეაერთოს კათოლი-კურ სახალხო პარტიის მემარჯვენე ელემენტი კა-თოლიკურ ნაციონალურ კავშირს, რომელიც უნდა შესდგეს, როგორც ხიდი იტალიის მთავრობისა და ვატიკანის შორის.

თავის თავი იწუგებენ.

როში. ეხება რა კათოლიკურ სახალხო პარ-ტიის პოზიციას, ვაზ. „პოპოლე და იტალია“ სწერს, რომ მიუხედავად ამ პარტიის უნდობლობისა, ფა-შინში ვერ კიდევ ძლიერია, რასაც ამტკიცებს ებ-ლახან მომხდარი მისიანი, ბოლინიასა და სხვა ქა-ლაქებში მანიფესტაციები ვაზეთის აზრით ფაშინ-ტებს ყოველთვის შეუძლიათ მორიგედაც კატოლი-კურ სახალხო პარტიის სამ ნაწილთან, რომელსაც სათავეში უდგას სტურკო, მაგრამ ფაშინს არა-ფერი საერთო არ აქვს „სოციალ-დემოკრატიულ ყაიდის“ კათოლიკურ სახალხო პარტიასთან.

მუსოლინი მუშაობს.

როში, გუშინ საღამოს შესდგა ფაშისტურ პო-ლიტიკურ კომისრების საგანგებო კრება შექმნილ შინაურ მდგომარეობისა და სხვა პარტიებთან და-მოკიდებულების საკითხის გასარჩევად. კრებამე მი-ღებულ რეზოლიუციამ, კრების თავმჯდომარეს—მუსოლინის მიერ წამოყენებულში ნათქვამია, რომ ყველა პოლიტიკური კომისრები დაუყოვნებლივ მი-ემგზავრებიან იტალიის სხვა და სხვა რაიონებში კათოლიკურ სახალხო პარტიის ტერიტორიაში შემდგარ კონგრესის შემდეგ დაწყებულ მოძრაობის „გამო-საძიებლათ“.

ხალხუ წესები შემდგომი.

ბერლინი. ლიტერელმა ხელისუფლების წარმო-მადგენლებმა გამოაცხადეს მეტელში სააღყო წესები.

სოციალ-დემოკრატი-დამმეზღებლები.

პრაგა. 16 აპრილი. „რედე პრაგო“-ს ცნობით სოციალ-დემოკრატების დაბეზღების შედეგში, აღ-მოსავლეთ სლავიაში დატუსაღებული არიან რამო-დენიმე კომუნისტური მოღვაწე.

სოციალისტების დატუსაღება.

ტოკიო. 16 აპრილი. კიორტოში დღესასწაულე-ბის დროს რევოლუციონერ ავტოციის ასაცილებ-ლად პოლიციამ დაატუსაღა 70 ადგილობრივი სო-ციალისტი.

ქვა, ეზ ქარ—ღვალთი ქვა, ორქ წაღიკ, მამალი ყვავილი, ევ წაღიკ, ღვალთი ყვავილი.

ქართულ ენაში არის დღეს ძირად დარჩენილი ძველი სიტყვა ხე, რომელიც ქალს ჰნიშნავს და რომლისგანაც სწარმოებებს მხევალი ეპვ გარეშეა რომ ხე რბილად გამოთქმულა, თორემ იგივეა, რაც გო, რომელიც მოგვაგონებს გა სანკიორტულ სიტ-ყვას, იმავე მნიშვნელობის მქონეს; და ერთი ორად გამოთქმითი გამხლარა გოგო. ხე, რომელიც ძველად მდებლობითი სქესის ჩასართი ყოფილა, დღეს ზო-გიერთ სიტყვას შეხორცებულად თანასდგეს და პირველი შეხედვით კაცი გერც კი შეიძინეს. მაგა-ლითად ავიღოთ ძროხა, იგივე ზროხა რათგანაც ძ და ზ ერთმანეთის ნაცვლია (შეად. ძროხა—ზროხა, ძახილი ზახილი). ზროხის ძირია ზრო, რომელიც ხმათა ხტომის ძალით იგივეა რაც ზვარ, საითგანაც სწარმოებს მოზვერი, ზვარაკი, და ზორ (უა—ო), რომელმაც დასაწყისი მისცა ზოგვას (მხევერბლად შეწირვა). მაშასადამე ზროხა სიტყვა სიტყვად ჰნიშნავს ღვალთ ვეარაკს, ზერაუხაშიაც უნდა იხსილავს მდებარ. სქესის ჩასართი ხე.

აი ეს ჩასართი სომხურში გამოთქმულა უფრო რბილად ში, რომელიც ბოლოს დაერთვის სიტყვებს აღსანიშნავად მდებლობითი სქესისა, მაგ. თაჯუმი—ღვალთალი, ზერაუმი—ქალბატონი, ვარაუმი—მას-წავლებელი ქალი.

ზოგიერთ ქართულ სიტყვას დაბოლოს შეხორ-ცებული აქვს ხმა ხ, ხანდახან ქ ხმად ქცეული, რომელიც ძველად ცალკე ჩასართს წარმოადგენდა და ჰნიშნავდა სიმრავლეს. ხეთის ისტორიაში ხმარებუ-ლი ხეთიხი და ბერძნის მზერალოთა კურდუხი, კოლ-ხი, ძველი ქართული ფორმებია და ჰნიშნავს ხეთე-ლებს, ქართველებს და კოლხელებს. ესევე ჩასართი აწინდელ ქართულ სიტყვებშიც მოისმის და წარ-მოადგენს სიმრავლეს, თუმცა მათი მნიშვნელობა აღარ გვეჩხის, მაგ. ბალახი (შეად. ბალანი), ვენახი (ლათ. ვინეა-ვაზი), ფორაკი (ბერ. ფურაკი), ქერქი (ბერ. კორა). გრამატიკაში ესეთი სიტყვები სახელ-კრებლობად იწოდება.

სომხურ ენაში ხსენებულ ჩასართს, რომელიც ქ ხმად შეცვლილია, შეკრჩინია სიცოცხლე და იხმა-რება დღესაც გარბარში, მაგ. აიგეტგანქ—ბაღები, ბერტქ—ციხეები, არძანქ—ქელები. ხოლო ზოგ-ჯერ გაუგებარია ისევე, როგორც ქართველების-თვის. ამ შემთხვევაში ხან ქ ხმადვე დარჩენილა, ხან კიდევ ქ ხმად შეცვლილა. მაგ. ვანქ—სავანე, მიტქ—ფიქრი, ფარქ—ღიდება, დანკ—დანა, უამ-ნკ—დრო.

ახალი ამბები

— პენხია ოვანეს თუმანიანის ოჯახს. მთავ-რობამ დაუწონა მუდმივი პენსია განსვენებულ მგო-სანს ოვანეს თუმანიანის ოჯახს.

— ხამხედრო აღწერა. ახლო მომავალში მთელ რესპუბლიკის ფარგლებში გაიმართება სამხედრო აღწერა.

ქართულ ენაში მრავლ. რიცხვის ნიშნად იხ-მარება აგრეთვე ჩასართები ნ, მაგ. კაცნი და თა, მაგ. კაცთა. სომხურშიაც ამაგვარივე ჩასართები მო-ისმის ზოგჯერ თავბოლოს ხმოვანთა გუგუნის ქვე-შე მყოფი: ან, ანი, ეან, ტი, მაგ. გუგუნ—სიმრავ-ლე; კანან—ქონანი (ძვ. ქონანი), ბერადან ცხენი, ბეცტა—ნამსრუკები, წაკტი—ფორები, მანკტი—ყრმები, ქაკტი—ნანგრევები.

განმეორებით თქმა სიტყვისა ქართულ ენაში ჰნიშნავს სიმრავლეს. მაგ. კადელ-კადელ, ქალაქ-ქალაქ, ნაბირ ნაბირ, გზა-გზა სომხურშიაც ასეა, მაგ. გუნდ-გუნდ, დროშუ-დროშა.

ქართული ენის მრავლობითი რიცხვის კანკ-ლელობაში ებ იხმარება ისე, როგორც ჩასართი სიტყვის ძირსა და დაბოლოებებს შუა, მაგ. სიტყვებ-ში, სიტყვებში, სიტყვებთა. სომხურშიაც ასეა, მხოლოდ ჩასართი იქ არის ერ, მაგ. ხოხქერ—სიტ-ყვები, ხოხქერი—სიტყვების ხოხქეროვ—სიტყვებ-ბითა.

სომხურ ენაში ნათესაობით ბრუნვას ზოგჯერ დაბოლოებდა აქვს ოჯ ჩასართი, მაგ. ტერ—ბატონი, ტიროვ—ბატონისა. კინ—ცოლი, კნოვ—ცოლისა, ქუირ—დაო ქროვ—ღისა. ჩასართი ოჯ, იგივე არის რაც ქართული ის, რომლისაც ხ ქანურ ხმათა ცვლილი უდრის ხ ხმას (კაცისი—კოჩისი). შ ხმა გამოითქმობდა აგრეთვე, როგორც ოჯ, მაგ. ლათ. მანუს სიტყვის თანაბარია ფდან. მანშ, მაგ. მანჯა, ქართ. მანჯა. მაშასადამე სომხური ჩასართი ოჯ განსა-ხიერებულა ქანურ ხმათა ცვლის გზით.

მცენარეულობის სახეობის საწარმოებლად ქარ-თულში იხმარება ოვანი რომლისაც ფარდა სომ-ხოვანი, ვარდენა—ვარდოვანი.

საერთო ჩასართები აგრეთვე შემდეგია.

1. ქართული არი, ილი, ალი, მაგ. მთიბა-რა, სიცოლი, მწყრალი ენ სომხური არ, ილ, ალ მაგ. ტიპარ, ტეფორი, კათილ—წვეთი, კაპალ-იჯარ.
2. ქართული ელი, ული, მაგ. მჭერელი, წელუ-ლი და სომხური ელი, ელ, ულ, მაგ. სირელი, სა-ყვარელი, ხოსელ, ლაბარაკი, კრწულ, წრწა.
3. ქართული უში, მანი, მაგ. ძალუმი, კოკმა-ნი და სომხური უშნი, მაგ. კოკუმნი, ანკუმნი, მომხ-დარი.
4. სხმით გადამაჯული ზმნებისათვის ქართული ინ, მაგ. გაგეინება და სომხური ან მაგ. ფაბუცა-ნილ, გაქცევა (გვაქცევი).

— ქალაქის სასაკლავო გამგის ამხ. ხოჯაჯის წინადადებით სასაკლავო დაწესდა შემდეგი ნიშნო: მსხვილ საქონელზე და კამბეჩებზე—1.515.000—მან-დანარჩენ საქონელზე ნიხრი შემცირდა: ხარხე 700.000-დან 690.000-მდე, ცხვარზე—420.000 მ.

5. დაკინებთი ქართული კი, უკა მაგ. წყო-ნაკი, წინდუკა, ქალუკა, ვაჭრუკა და სომხურ კ. აკ, უიკ, მაგ. პხტიკ—პაწაწა, ხპიტიკ—სუფლა, გრქუიკ წოგნაკი.

6. კავშირები ებრ, ჯერ, თუ, ძი, ვე სომხურ ენაში გამოითქვა იბრე, დერ, ეთე, ზი, ევ.

7. ზმნისართი ხმა თუ სომხურად გამოითქვა თუ.

8. უარყოფითი ხმა უ სომხურში იხმის ნ-ართი მიური ბეგრით ან (მაგ. აუტანელი—ანტანელი).

9. შორისღებულენი ვაი, აპ, იპ, ოპ, ეპ, მაგ. იგვივა სომხურად.

10. კითხვითი სახელწოდებები ვინ (ვ—სომხურად გამოითქვა თენიერ ცხვირის მიერი ხე-რისა ოვ (ო—უე); (ვ—უ—უნ); ვისი—უირ (ს—რ), ხოლო რა—ორ (რომელი).

11. ჩვენებითი და პიროვანი სახელწოდებები სომხურში გამოითქვა ვაშლილად აის, შენი (მე-გრული სქანი)—ქო, გამოთქმული ყრულ, რომლი-საც ო თანაბარია უა (ა) ხმისა; უ (ზმნის თავსართი სახელწოდებელი ძირი მგვრულად თინა, რომლისაც თ საბგერალო) სომხურად ითქვა ნა; თქუენ—დუქ-დუ (შენ).

12. სათვალავი ორი, შვიდი, ათი სომხურად ითქვა ერკუ (ძველი ერკ), იოან. ტახ. ზოგიერთი სიტყვა ქართულში განმეორებს დროს ხან შუა ხმოვანებს გამოიცილის, ხან პირ-ველ ხმებსა, მაგ. ტუპა-ტუპი, რამერ-რამე, ჩამ-ჩამი, ხურდა-მურდა, უზარ-მზარი, სომხურშიც ისეა, მაგ. ხარ-ხურ (ცივ-ცივი), შოვ-შოვ (თბილ-თბილი), სუტ-სუტ (ცრუ-ცრული).

ზმნების უღვლილება სწარმოებს ისე, რომ ბო-ლის დაერთვის მეშველი ზმნა ქართულში ვარ, ხა-ლო სომხურში ევ, მაგალითად მივდივარ—გნუშქ-გნუშ, ანუ გნუშვარ—ნანუშემ, გვკერავ.—კ-რუმემ, ვკერავ—კარუმემ, ვკერავ—კარუმე. რო-გორც სწავს ქართულ ზმნებს ზოგჯერ მხოლოდნი-თა რიცხვის პირველ და მეორე პირს ბოლოს აღარ-დაერთვის ვარ, ხარ, თითქოს შეხორცებოდეს (ვკტ-რავ ვკერავ) ზოგჯერ კი მიქმელის ნებაყოფლო-ბაზეა, სთქვას, თუ არა ბოლოს ვარ, ხარ, (გნუშ-ანუ გნუშვარ).

ზმნა არა თუ იუღვლილება, იკანკლებდა კი-დეც, მაშასადამე ზმნას სახელის მნიშვნელობა-სქონია, მაგ. კერვა, კერვისა, კერვითა. სომხურ-შიაც ასეა, მაგ. კარელ, კარელუ, კარელოვ.

პეტრე მირიანიშვილი.
(დასასრული იქნება.)

*) ტრიტინა № 445.

ლორე—1.605.000 მან. ამ ნიბრს ძალა აქვს 1 მილიონამდე.

ხავედმყოფი კახა.—ამ. იორამაშვილმა ქალაქ. აღმასკომის კომუნალურ პრეზიდენტში ვააკეთა მოხსენება საავადმყოფო კასის შესახებ. აღნიშნული კასის დახმარებას არ უწყის ამ ავადმყოფთ, რომელნიც ავთ არიან მცირე ავადმყოფობით. მხოლოდ თუ სამი დღის შემდეგ ავადმყოფი-წევრი არ განიკურნა, მაშინ აძლევენ დახმარებას. რაც შეეხება პირველ კატეგორიის ავადმყოფთ, მათი ზრუნვა ეკლებათ იმ დაწესებულებაში, სადაც მსახურებენ. იორამაშვილმა მოითხოვა დაწესებულებიანი ვაანთავისუფლონ ავადმყოფი უშა-მოსამსახურე ზრუნვისაგან, ვინაიდან ეს მოვალეობა საავადმყოფო კასისა. პრეზიდენტმა მიიღო იორამაშვილის წინადადება და დაადგინა აღმასკომის შემადგომლობა შრომის კომისარიატის წინაშე, რათა საავადმყოფო კასის ავადმყოფი წევრები ნოლიანად დაევალოს ამავე კასისას.

ბრძანება ავტომობილების მიმოსვლის შესახებ. სამმართველოს განყოფილებამ გამოცხადებინა ბრძანება თანახმად აღმასკომის № 6 საავადმყოფო დადგენილება, რომლის ძალითაც აღკვეთილია ტვირთმანქანა ავტომობილების და ფურცლების მიმოსვლა რუსთაველის და პლენანოვის პროსპექტებზე, სოლოლაკის და ჩერქეზიშვილის ქუჩებზე.

მილიციის უფროსის დროებითი ამხრულებლის დანიშვნა. ამავე განყოფილების დადგენილებით, ტფილისის მილიციის უფროსის ან. ხმალიძის ზემო-საგანთში მივლინების გამო, მისი მოვალეობის დროებითი ამხრულებლად დანიშნა ადმინისტრაციული ნაწილის უფროსი ან. ახვლედიანი.

ინსტრუქცია მილიციონერებისათვის. რაღვან მილიციონერების უმრავლესობამ საცხები არ იციან თავიანთი მოვალეობა და შეგნებულნი არა აქვთ თავიანთი სამსახურის მოწოდება ნათლად, ამიტომ სამმართველომ დაადგინა გამოცემულ იქნეს სათანადო ინსტრუქცია—განმარტება მილიციონერების საყოფადმყოფო. და აგრეთვე მოწოდებით იქნეს რამდენიმე ლექცია ამავე მოხსენებით.

პროკურატორის დანიშვნა. ესევე სამმართველო აცხადებს განყოფილების შემადგენელ ნაწილების გამგეთა და უფროსთა საყოფადმყოფო, რომ აღმოსავლეთ საქართველოს პროკურორად დანიშნულია ან. კარტოზია.

საქართველოს ექიმთა პირველი ყრილობა. 16 აპრილს გაიხსნა საქართველოს ექიმთა პირველი ყრილობა. ყრილობას დაესწრო 50 დელეგატი. არჩეულია პრეზიდიუმი 9 დელეგატისაგან, რომლის შემადგენლობაში შევიდნენ 5 ტფილისიდან და 4 პროვინციიდან. ყრილობა შეუდგა მოხსენებების მოსმენას. ყრილობა გაგრძელდება ერთ კვირას.

სამაქალაქო აქტების ჩამწერი განყოფილება (ზაგხი). მარტის თვის განმავლობაში აღრიცხულია 247 ქორწინება, 50 გაყრა, 8 გვარის შეცვლა, 824 სიკვდილი და 554 დაბადება.

თხმალურ ღირის დაცემა. სამშაბათს, აპრილის 17, თხმალური ღირა აიწია 1,090,000—1,100,000 მანეთამდე. ოთხშაბათს, აპრილის 18, კი

ფასი ღირაზე დაეცა. უკანასკნელ საათს ღირდა 1,000,000 მანეთი.

ხრულიად რუხეთის წითელი ჯვრის ყრილობა. საქართველოს წითელ ჯვრის საზოგადოებამ სრულიად რუსეთის წითელ ჯვრის საზოგადოების წარმომადგენელთა ყრილობაზე, რომელიც იმართება ქალაქ მოსკოვში მაისის 25-ს, თავის დელეგატად დანიშნა ან. ილია მამულია.

განყოფილების გახსნა. საქართველოს წითელი ჯვრის საზოგადოებამ ქ. ბათუმში და ფოთში გახსნა განყოფილებები, სადაც თავის წარმომადგენლებად დანიშნა: ბათუმში—ექიმი ყოიიაშვილი, ზოლო ფოთში—მიქაბერიძე.

დაჯარაგე მოწმობა მოცემული ტფილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მათემატიკურ ფაკულტეტიდან დატვირთვით გერასიმეს ძე ცვაკარიშვილის სახელზე. ჩაითვალოს ვაუწყებულად.

ეპიდემია რქაზე ხაქონიანობა. რესპუბლიკის რამდენიმე ადგილს გაჩნდა რქაიანი საქონლის ეპიდემიური ავთამყოფობა; მიღებულია გადაწყვეტი ზომები მათი ლოკალიზაციისათვის. მიწათ-მოქმედების სახალხო კომისარიატის ლაბორატორია და ტახანძელის სადგური ამ ჟამით ამზადებს კომბირის ქირსა და სხ. საწინააღმდეგო შრატებს.

გაზ. „კომუნისტი“-ს მე-50 №-ში მოთავსებული იყო სავან. კომისიის თან. შ. ს. ემგვერადის წერილი „რად ხდება ეს?“. ქუთაისის რკინის გზის სადგურის უფროსის საყურადღებოთ, რომელშიაც აღნიშნულია, რომ „უკუთი განცხადებებისათვის და საჩივართათვის რკინის გზის ავანტიებზე, რომელიც ყველგან დაკეტული უნდა იყოს და მისი გახსნის უფლება აქვთ ან საჩივართა და განცხადებათა ბიუროს გამგეთ, ან და მუშათა პრესის წარმომადგენლებს, ქუთაისის სადგურზე გახსნილია, არ არის დაბეჭდილი და არც ბოქლონი აქვს და, ვისაც უნდა მუშათა განცხადებების და საჩივრების უკუთიღვან იღებს და როგორც მოისურვებს ისე მოქმედებს, რის გამოც მუშათა ხმა სრულებით არ—აღწევს არც მის პრესამდის და არც საჩივართა ბიუროს, რაც კომისიის გამო მდებარე საქართველოს ბრალდებლის მიერ დადგენილია ზომები საჭმის გამოსაკვლევად და დამაშავებ პირთა პასუხის გებამი მისაცემათ.

დახმარება პოლიტექნიკურ ინსტიტუტის ბიუჯეტს. პოლიტექნიკურ ინსტიტუტის სტუდენტთა საბჭო შევიდა თხოვნით პრეზიდიუმში, რათა 2 აპრილის განზრახვით საღამოს სასარგებლოდ რაიმე ნივთების შეწირვის შესახებ. პრეზიდიუმმა დაადგინა მიეცეს დახმარების სახით 10 მილიონი მანეთი, ნივთების შეწირვაზე კი უარი ეთქვას.

სამაქალაქო აქტების ჩამწერი განყოფილება (ზაგხი). მარტის თვის განმავლობაში აღრიცხულია 247 ქორწინება, 50 გაყრა, 8 გვარის შეცვლა, 824 სიკვდილი და 554 დაბადება.

თხმალურ ღირის დაცემა. სამშაბათს, აპრილის 17, თხმალური ღირა აიწია 1,090,000—1,100,000 მანეთამდე. ოთხშაბათს, აპრილის 18, კი

ლოთ მეზობელ ქვეყნებს, ხალხის ადრე-ჩვეულებას და სხ. ექსკურსიებს ეყოლებათ ხელმძღვანელები, რომელნიც განუმატებენ ხოლმე ექსკურსანტ მუშა-მოსამსახურეებს ეთნოგრაფიის მნიშვნელობას და მიაწოდებენ პირველ საჭირო ცნობებს.

სამკითხველონი და წიგნთხაყვანი. ამიერკავკასიის რკინის გზელთა პროფკავშირის განკარგულებაში არის მრავალი წიგნთსაცავნი და სამკითხველონი, რომელნიც დაფინანსებული არიან ამიერკავკასიის სამივე რესპუბლიკებში.

მარტო საქართველოს ხაზზე ითვლება—6 წიგნთსაცავი და 17 სამკითხველო ადრებეჯანის ახზზე—8 სამკითხველო და 3 წიგნთსაცავი, სომხეთში კი—2 სამკითხველო და ამდენივე წიგნთსაცავი.

მარტო ტფილისის წიგნთსაცავებში წიგნების იტვი უდრის 14.000 ცალს. მუშები მერ წილად კითხულობენ საერთო-განვითარებებს წიგნებს, აგრეთვე დიდი მოთხოვნაა თანამედროვე ბელეტრატურ ნაწარმოებისა.

მომრავი წიგნთსაცავი და სამკითხველო. მათე კავშირს აქვს სამი ცალკე ვაგონი, სადაც მოკობილია წიგნთსაცავი და სამკითხველო. ერთი ვაგონი დანიშნულია საქართველოს ხალხთის, ერთი სომხეთისათვის და ერთიც ადერკიჯანისათვის.

ვაგონი აწვდის წიგნებს, გახვთ-ფურნალებს დგურების მუშა-მოსამსახურეებს.

ვაგონი აუდიტორია. კავშირის სანიტარულ განყოფილების განკარგულებაში არის ცალკე ვაგონი-აუდიტორია, სადაც იკითხება სანიტარულ ხარიათის ლექციები-მოხსენებები, სწარმოებს სისტემატური მეცადინეობა და სხ.

წიგნთ-დამკავშირე სახელოსნო. კავშირმა დაარსა წიგნთ-დამკავშირე სახელოსნო, სადაც მრავალი წიგნის დატვირებული ყდა იცვლება ახალით. ასე რომ ცოტა ხანში წიგნთ-საცავებში აღარ დაჩრება წიგნი ძვილი ყლით.

წიგნთ-საცავთა ცენტრალური განყოფილება. კავშირის კულტურაგანყოფილებასთან მოწყობილია

წიგნთ-საცავთა და სამკითხველოების ცენტრალური განყოფილება, რომელიც გახდის ფილიალურ განყოფილებებში ყოველ თვეურად 1000 წიგნებს და ჟურნალ-გაზეთებს.

როგორც ზემოაღნიშნულიდან ჩანს, პოლიტ-განყოფილების მუშაობის ორგანიზაცია რკინის გზელთა შორის ჩაყენებულია ნორმალურ პირობებში, რასაც ხელს უწყობს შეიქმნა ორგანიზაცია რკინის გზელთა პროფკავშირებისა. ფინანსურთა მხარეც უზრუნველყოფილია.

რაც შეეხება ამავე კავშირის ფინანსურ და რკინის მუშაობას, ამაზე შემდეგ.

წიგნთ-საცავთა და სამკითხველოების ცენტრალური აღმასრულებელ კომიტეტის დადგენილებით ინვალიდების კვირული, რომელიც დანიშნულ იყო 16—23 აპრილამდე, გადადებულია ახლო მომავლისათვის.

მუშაგება რიცხვი. ქ. ტფილისში აღრიცხულია 10.688 მუშაგება. ამათში მამაკაცი 4.915, ქალი 4.236 და ყმაწვილი—1545.

საღამო მუშათა ხაზარგებლოთ. შაბათს, აპრილის 21-ს, საქართველოს პროფკავშირთა კლუბ-

საპროფკავშირის წითელ ჯარში

სამხედრო კომპარტიების დელეგატთა ყრილობა. 15 აპრილს ცენტრალურ კლუბში გაიხსნა სამხედრო კომპარტიების დელეგატთა ყრილობა. შეიკრიბა ორმოცე დელეგატი მეთ. ყრილობის დღიური წესრიგი: გამგეობის წარსული ანგარიში, მომავალი გეგმა, გამგეობის არჩევნები და სხვა.

ანტირელიგიური ინსცენიროვება. ცენტრალურ კლუბში სამკითხველოს ოთახში წარსულ კვირას გაიმართა საყოფადმყოფო ანტირელიგიური ინსცენიროვება. გახსნილი იქნა კვლე, სადაც ესევე წმინდა სერგის რადონეტის ბელოვური ნეშით. აგრეთვე წითელ-არმიელის ანგენეს საეკლესიო სხვა და სხვა ნივთები, როგორც მაგ.: სამოთხის გასაღები, მტირალი ლევის მშობელი, წმინდა ევა და მრავალი სხვა, რომლითაც სამღვდელთა შეპყრობა ხალხში უწყობდა და უმცირებდა. აღნიშნულმა ინსცენიროვებამ ღრმა შთაბეჭდილება მოახდინა დამსწრე წითელ-არმიელებზე.

გაზ. „წითელი არმიელი“. ქართულ დივიზიის ორგანო „წითელი არმიელი“ ტექნიკურ დაბრკოლებების გამო გამოდის კვირაში ორჯერ ოთხ გვერდზე.

აზრასიონ ჯაფარიძე

ვინ არის აფრასიონ ჯაფარიძე? — ზაფხულის გამძლეობა, შემოდგომის მშვენიერება და გაზაფხულის იმედი—აი, ვინ არის აფრასიონი.

ამ სპეტაკ ადამიანის სულში ჯერ ზამთარს არ ჩაუხვდება. რატომ არ გაცვდა ეს რკინის ადამიანი ამდენი შრომითა და მოხარდ თაობის აღზრდაზე ზრუნვით!

მეტად ძნელია ნახეარი საუკუნე ასეთ მძიმე ასპარეზზე მუშაობა.

აფრასიონ ჯაფარიძე დღესაც რომ მხნედ განაგრძობს ამ მძიმე საქმისადმი მსახურებას—ამას ამართლებს: მისი ნებისყოფის რკინისებური სიძლიერე—რაჰის მთებმა რომ გაასაღებდნენ, მისი ბავშვებისადმი სიყვარული, საქმის მიდგომის ცოდნა და დიდი გამოცდილება.

გვანი სოლისთვის

ახლოვდება საზაფხულო არდადეგები. სამოსწავლო წლის დასასრულს ყველას გამორკვეული გეგმება, თუ რა ხასიათის ნაკლი ჰქონდა ჩვენს მუშაობას განვილოდ სამოსწავლო წლის მაინდებზე.

საზაფხულო არდადეგებისათანავე ყველა ამ ნაკლთა აღწესება და ჯამის გაკეთება იუცილებელია. ერთი წლის სიგრძეზე მიღებული გამოცდილებით, დაკვირვებით მეტის რაციონალიზებით უნდა ვინარაგებლობა; საზაფხულო არდადეგებზე ფართოდ უნდა იქნას გამოყენებული. პირველ ყოვლისა საქმიანი ყურადღება უნდა მიექცეს პედაგოგიურ პერსონალის მოზადებას.

ჩვენს დროში ვერ უნდა ვგამყოფილებოდეთ მარტოოდენ ფორმალ მსარით—ქალაქის ცენტრით. არაად უმთავრეს ყურადღებას უნდა ვაქცევდეთ მისწავლებლის პირად მოზადებას, ზეიბას და ბო-

აპროფკავშირის სხივრება

შაქრის მომარაგება ამიერ-კავკასიაში. ამიერ-კავკასიის სახელმწიფო ვაჭრობის სამმართველოს გამგეობის ხელმძღვანელმა იყო რამდენიმე დღის წინეთ საკითხი შაქრის რეალიზაციის შესახებ, რომელსაც ის იღებს შაქრის ტრესტისაგან თანახმად ა. წ. იანარის ხელშეკრულებისა. ვინაიდან რესპუბლიკაში ამ ჟამით არსებობს ძველ საზღვაგარეთულ შაქრის დიდი მარაგი, რომლის წარმატებით რეალიზაცია სავსებით, როგორც გამოიჩინა, შეუძლებელია, დადგენილია წლიური ნორმა 800 ათას ფუთით განისაზღვროს. შემდეგ, გადაწყვეტილია მიღებულ იქნეს ზომები გასაშვებ შაქრის ფასის ფიქსაციისათვის ოქ-

ში ტფილისის ტრანსპორტის ბუნების სარგებლოდ იმართება საღამო. საღამოს პროფკავშირის მოვალეობა.

მშვენიერების კლუბში. მუშაობის პროფკავშირის მშვენიერების კლუბში, რომელიც დანიშნულია ქართული წიგნთ-საცავის მიერ, წარმოდგენილი იქნება 3. ირეთელის რევოლუციონური ღრამა „დამარცხებულნი“. მთელი ანსამბლის შემადგენლობა სულ მშვენიერების არიან.

წარმოდგენაზე დასწრება, როგორც მუშებისთვის, აგრეთვე მათი ოჯახებისთვის უფსოსა. წყლოსანთა შორის. შავი ზღვის წყლოსანთა რაიონულ კომიტეტმა გამოიტანა დადგენილება, რათა დაარსებულ იქნას დამზღვევ კასისთან განსაკუთრებული ფონდი უმუშევართა სასარგებლოდ. აგრეთვე წყლოსანთა შორის კულტურულ მუშაობის განსაკუთრებულად გადადებულია განსაკუთრებით თანხა.

ახალი გამოცემა. ამ ახლო მომავალში კავშირის კულტურაგანყოფილება გამოცემს ორკვირულ ორგანოს რუსულ ენაზე. გამოცემა დაეკვემდება რება ვახ. „მუშის“ შინაარს.

კულტურული მუშაობა. აპრილის 7 პირველ ლევიონის დამწერის მიერ წარმოდგენილი იქნა ნ. შიუქაშვილის პიესა „სულელი“. წარმოდგენამ მწყობრათ ჩაიხდა და მყურებლებზედაც დადებითი შთაბეჭდილება დატოვა.

მათივე ჯარის ნაწილებში. მეორე ლევიონის კლუბში წმინდა ევკლია კინო-სენსები, ყველაზე მეტი შთაბეჭდილება დატოვა სურათმა „სურათის ციხე“.

სამკითხველო. ამავე ლევიონის სამკითხველო, მოსულ ბათომიდან კორესპონდენტის ცნობით, ვერ არის კარგ პირობებში, რადგან კლუბის გამგენი ნაკლებ ყურადღებას აქცევენ.

დამატებითი წრე. მეორე ლევიონის დამატებითი წრე მართლაც ენერგიულად მუშაობს და სისტემატურად მართავს წარმოდგენებს, რომლებზედაც აუარებელი წითელ-არმიელნი ესწრობიან.

ახალი დამატებითი წრე. ცენტრალურ კლუბთან დაარსდა ახალი დამატებითი წრე განსაკუთრებით წითელ არმიელისაგან ელოზ ზუციშვილის ხელმძღვანელობით, მეცადინეობა სისტემატურია.

მუშათა სხივრება

რკინის გზელთა მუშების პროფკავშირში.

რაიონულ პოლიტგანმანათლებელ მომუშავეთა კონფერენციის მოწვევა. მაისის პირველ რიცხვებში გაიმართება პოლიტგანმანათლებელ მომუშავეთა კონფერენცია, რომლის მიზანია პოლიტგანმანათლებელ მუშაობის მდგომარეობის გამოკვლევა, მომავალ გეგმის გამომუშავება, თანამშრომლების გაცნობა-დაახლოვება და სხ. უკვე კონფერენციისთვის მოსამზადებელი მუშაობა დასთავრდა და გამომუშავებულიც არის დღიური წესრიგი:

1. პოლიტგანმანათლებელ დაწესებულებათა ხელმძღვანელების მოხსენებანი.
2. წერა-კითხვის უკოდინარობასთან ბრძოლა.
3. წიგნთსაცავთა მუშაობა.
4. კლუბის მუშაობის გამოცოცხლება: დამსხვეპრები, ლექციები, გასამართლებანი, სამეცნიერო საპროლოტიკო წრეების მუშაობა და სხვა სახელოვო დარგები.
5. პროფკავშირის კულტურული მუშაობის პედაგოგიკები.
6. საზაფხულო მუშაობის გეგმის გამომუშავება.
7. სამკითხველოები.
8. მიმდინარე საკითხები.

კონფერენციაზე დაესწრებიან: პროფკავშირის პოლიტგანმანათლებლის ყველა თანამშრომლები წარმომადგენელნი: ადგილობრივ პროფკავშირებში მთავარ პოლიტგანმანათლებელი, კულტურაგანყოფილების და სხ.

სამშაბათის პირველ მაისისთვის. აღნიშნულ კავშირში სწარმოებს ენერგიული მუშაობა პირველ მაისის დღესასწაულის შესახებ. იწყება თეზისები, მზადდება ინსტრუქციები, წითელი ლიტერატურა; მოაწოდებენ, ჟურნალები და სხ. განზრახულია მოაწვიონ ეს დიდი დღესასწაული ფართო მასშტაბით.

ექსკურსიები. კავშირი აწყობს საექსკურსიო ბიუროს, რომელიც გამართავს რამდენიმე ექსკურსიას ზაფხულის თვეებში.

გამომუშავებულია ექსკურსიების გეგმა. ექსკურსიებს ექნება სამეცნიერო ხასიათი, რათა მუშებს საშუალება მიეცეთ გაეცნონ ეთნოგრაფიულ

რეალიზაციის ძირითად პირობების გამოხატუ-
შედეგად სასწრაფოდ მოწვეული იქნება თათბარი
კომპარტულ ორგანიზაციების მონაწილეობით.
შაქრის გადაზიდვა და ამჟღავნების რე-
გისტრაცია. ამიერკავკასიის სახელმწიფო ვაჭრობის
სამმართველომ მიზნობრივად ამიერ კავკასიის რეგიონის
გზების სამმართველო შუამდგომლობით საექსპორ-
ტო მიმოსვლის მოწყობის შესახებ, რომლის საშუა-
ლებით შესაძლებელი იქნება გადაზიდვა რუსეთის
შაქრის, რომელიც გადასცა სახელმწიფო ვაჭარს, სამ-
მართველოს შაქრის ტრეკტა რეალიზაციისათვის
და აგრეთვე ამ შაქრის გადაზიდვისათვის შეღავა-
თიან ტარიფის დაწესების შესახებ.

სახელმწიფო ვაჭრობის სამმართველომ თავის მ-
მართველობის რეგისტრაციის სახელმწიფო ად-
მინისტრის სეროტოლოგის საშუალებით, რომელიც მო-
ვლის რუსეთიდან მისაღებ შაქარს (წლიურად 800
ათას ფუთამდე) მოსახლეობის მცირე სასურველად უნა-
რინდობის გამო. მეორეს მხრით ჩვენს წინაშე ამ
დღისათვის ამოცანა რუსეთის შაქრის ძველ ბაზ-
რების დაბრუნებისა აღმოსავლეთის ქვეყნებში, რომ-
ლებიც დაპყრობილი აქვს ბოლო ხანებში ევროპის
შაქრის.

ყოველივე ამას მჭიდრო კავშირი აქვს რუსე-
თის შაქრის ცალკეულ ფაქტორთან, რომლებიც მდგო-
მარეობა განისაზღვრება საქონლის თვითღირებუ-
ლების სიმაღლით. თვითღირებულების დაკლება კი
შესაძლებელია შაქარზე დამატებითი ხარჯების შემ-
ცირებით. უკანასკნელთა გუთუნის სატრანსპორტო,
შაქრის გადაზიდვის მსხვერპლბარებია.

ამიერკავკასიის რეგიონის გზების სამმართვე-
ლომ აცხარა სახელმწიფო ვაჭრობის სამმართველოს,
რომ მისი შუამდგომლობა უარყოფილია.
უარისყოფა დასაბუთებული არ არის. ორთვე
სამმართველოს მიერ მოწვევა გადაცემულია განსა-
ხილვით ამიერ კავკასიის საგარეო ვაჭრობის სახ.
კომისიის კომისიას, რომელმაც საკითხი სატრანსპორ-
ტო კომიტეტში გადაიტანა.

ამიერკავკასიის სასოფლო მეურნეობის აღ-
დგენა. ამიერკავკასიის ცაქ თან არსებულმა საგან-
გებო კომიტეტმა დაუფიქრებია ცნობისათვის ყველა
დაინტერესებულ კომისარიატებს პროექტი ამიერ-
კავკასიის სასოფლო მეურნეობის და სოფლის მრე-
წველობის აღდგენის და გლობალიზაციის სასოფლო-
სამეურნეო კრედიტისა.

პროექტის დასაბუთება აქვს მიზნად ამიერკავკა-
სიის ცაქ-თან სასოფლო-მეურნეობისა და სოფლის
მრეწველობის დასაბუთებელი ამიერკავკასიის კომიტეტის
დაარსება ცაქ-ის თანამდგომარეობა და მისი ორი
ნორმატივითა თანამდგომარეობით.

კომიტეტის შემადგენლობაში უნდა შევიდნენ
თითო წარმომადგენელი ამიერკავკასიის შემდეგი
სახალხო კომისარიატებისა: ფინანსთა, სასურსათო,
საგარეო ვაჭრობის, უმაღლესი ეკონომიურ საბჭოს,
ს. ფ. ს. რ. სახელმწიფო ბანკის ამიერკავკ. გან-
ყოფილების, ცენტრკავკასიის, ამიერკავკ. განყო-
ფილების კომიტეტში შევიდნენ აგრეთვე პერსონა-
ლურად დანიშნული მცოდნე პირები და ამიერკავ-
კასიის ცაქ-ის წევრები—გლეხები.

ცალკე რესპუბლიკებში ცაქ-ებთან დაარსებულ
უნდა იქნენ ასეთივე რესპუბლიკური კომი-
ტეტები სახალხო კომისარიატების წარმომადგენელ-
თა ანალოგიურ შემადგენლობით. ადგილებზე ამი-
ერკავკასიის კომიტეტის ხელმძღვანელობით და
გვეგებთან შეთანხმებულ რესპუბლიკურ კომიტე-
ტის მეთვალყურეობის ქვეშ დაარსებული იქნება
სასოფლო-სამეურნეო კრედიტის საზოგადოებები,
რომელიც ორგანიზაციის წესი დაწესებულებით არის
დასაბუთებული პროექტში.

დადგენილება და მისი საბოლოო რედაქცია
გაკეთებული იქნება ცალკე დაინტერესებულ კომისა-
რიატების მიერ პროექტის განხილვის შემდეგ.

ქართული უღონები

ქართველი უღონების მცირე ჯგუფი უკვე გად-
მოსახლდა საქართველოში.
ვინც ოდნავ გასწავლია ქართველ უღონების
მოწყობისათვის ყოფას საქართველოს ვართ ის აღტა-
ციებითა და მუხრავალ თანაგრძობით შეხედება უღი-
ნების გადმოსახლებას.

განვლილ საუკუნეთა უკუღმართობით მოგლე-
ჯილი და განაწილები ჩვენი ძმები, როგორც იყო
დაგვიბრუნდნენ. ეს მოგვინა ერთი თვითგამორკვევის
პრინციპის ერთ ერთი გამარჯვების ელემენტი.
მოსულ ძმებს, ჩვენ წრფელის გულით და ხელ
გაწოდებით უნდა შეგვხედეთ.
უღონებს როგორც ახალ მოსახლეებს ყველა-
ფერი ეჭირებათ, ჩვენც მოვალენი ვართ მათ ყო-
ველ მხრივ ფართით მივევლოთ.
უღონებს უნდათ სკოლა—ქართველ ინტელი-
გენტს სამაყოდ უნდა მიანდეს მოძვე უღონებში
მასწავლებლობა.
ქართველი ექიმი უნდა ისწავდოდეს უღონე-
ბისათვის საშოგავწოდ ასევე ავრონომი და მსახი-
ობი და სხ. უნდა მიეზღვროდეს მათკენ.
დაუტკიცოთ ისტორიულად ტანჯულ ძმებს,
რომ სამშობლო მათ თბილი გულით და თანაგრ-
ძობით ღებულდეს...
ნაღიკის ქართველები. დიდი ხანია ნაღიკის
ქართველებს შესახებ აღარაფერ იმის. უკანას-
კნელ წლებში მათ შესახებ უბრალო საგაზეთო კო-
რესპონდენციასაც კი ვერ ვხვდებით.
არ ვიცით რამ გამოიწვია ნაღიკელ ქართვე-
ლების ეს უცნაური დღეობა.

ერთ დროს კი მტრად სალი და თვითცნობიე-
რი იყო ნაღიკის ქართველების მავის ცემა. ქარ-
თველთა შორის წერაქითვის გამაგრებულნი სა-
ზოგადოება ამჟამად ნაღიკში გახსნილ სკოლით.
ნიკოლოზის რეგიონის დროს უსაზღვრო იყო
ნაღიკელი ქართველები ლტოლულა სამშობლოსაკენ.
დიდი იყო მათი ეროვნული აღფრთოვანება
მეფის შემბოვავ რეჟიმის ქაშ ხოლო ჩვენს დროში,
როცა უფრო ძალუბი და მცდეარნი უნდა ყოფილიყო
ეს ლტოლუა, ამის შვავს ვერას ვხვდებით.

მეცნიერება და სანიაღვრე.

შრომის ფიზიოლოგია უცხოეთში. ტეილის
განოკლებებს აქვდა ფიზიოლოგიური საფუძველი,
რადგან მის დროს (1880—1910 წ.) შრომის ფი-
ზიოლოგია, როგორც მეცნიერება არ არსებობდა.
ამჟამათ უკვე მრავალი ლონდონიდან შრომის მეც-
ნიერულ ორგანიზაციისა ფიზიოლოგიურ გამოკვლე-
ვებზე არის დაყრდნობილი. 1914—18 წლის ომმა
გამოიწვია სხვადასხვა ქვეყნებში (საფრანგეთში ინ-
გლისში, გერმანიაში) სპეციალისტ ფიზიოლოგების
კომისიის დაარსება კვებისა და სამხედრო ქარხნე-
ბის პროფესიონალურ ზედმეტ დაღობის შესა-
სწავლად. ომის დამთავრების შემდეგ დროებითი
კომისიები მუდმივ ინსტიტუტებათ გადაიქცენ.
სამხედრო სამინისტროს კომისია ინგლისში
გადაიქცა „ინტელსტრიალური დაღობის შეს-
წავლის ბიუროს“ და შეიქმნა „სამხრეული ფსი-
ქოლოგიის ნაციონალური ინსტიტუტი“, რომელ-
საც ბელმონტანოვს მიაჩნია და რომელმაც წარ-
მოაყენა ფსიქოფიზიოლოგიური იდეა და არა მტკ-
ქანიკური, შრომის მოძრაობათა ეკონომიკის
დასასაბუთებლად. ამ დაწესებულებებში მომუშავე

სამედიცინო

„სხევილილი დილაქი“—გახო შარაშიძის
ბენეფიცი.

არა ერთხელ „ტრიბუნის“ ფურცლებზე გამო-
მითქვამს ჩემი აზრი სახელმწიფო ოპერის მსახიო-
ბის ვასო შარაშიძის შესახებ. მომლოდინე აქვს დი-
დებული ხმა ფართე დიპლომატიის ხმოდან „basso
mezzo caractere“-ით. და საუკეთესო სკოლა მოს-
კოვის პროფესორ მანეტის. მოქ. შარაშიძემ აღფრ-
თოვანებაში მოგვიყვანა მედიკოლოგიის პარტიის
ასრულებით ოპერა „ფაუსტში“, და გვეგონა, რომ
ბენეფიციისათვის მომლოდინე განაჩივდოდა იმ როლ-
ში, რომელსაც ის საუკეთესოთ ასრულებს როგორც
სცენიურ, ისე ვოკალურის მხრივ. როდესაც გამო-
ქვეყნდა მოქ. შარაშიძის ბენეფიციის ოპერა „სხევი-
ლილი დილაქი“, ძლიერ გაკვირებული დავჩრით.
ამ პარტიის მოქ. შარაშიძე ასრულებს პირველად
ტეილისის საოპერო თეატრის სცენაზე. დონ-ბაზი-
ლიოს პარტიის ასრულება მოქ. შარაშიძის მიერ
არ იყო დამაკმაყოფილებელი. თუ ვოკალურის
მხრივ ამ პარტიის ასრულება იყო მისაღები (ისიც
შეიღობრით, ვინაიდან ამ პარტიის „basso butto“
ასრულება თხოვლობა უფრო მეტად დახასიათე-
ბას), სცენიურის მხრივ კი მოქ. შარაშიძე დონ-ბა-
ზილიოს როლში არ იყო დამაკმაყოფილებელი. იყო
ერთგვარი მისწრაფება ამ პარტიის კომიკურ გამო-
ხატვისადმი. მაგრამ მისწრაფება დარჩა მისწრაფე-
ბად. ზოგიერთი ადგილები მეტად არ იყო გად-
მოცემული, როგორც მე. არაა „в кавезе“. არ
შემიძლია ვუღადავებოთ არ აღვნიშნო, რომ მოქ.
შარაშიძე თავისი არტისტიკული ზეიმის დროს გა-
მოვიდა იმ პარტიის აღმასრულებლად, რომელიც
არ არს მის მიერ კარგად გვეგებულ და შესწავ-
ლილი. კარგად ასრულა მომლოდინე თავად იგო-
რის პარტია (დადებული იყო ერთი მოქმედება
ოპერა „თავად იგორი“-დან.) მიუხედავად ყველა
ამისა დამსწრე საზოგადოება მუხრავალდ შეხედა
თავის საყვარელ მსახიობს.

ახალ ამსრულებლად ფიგაროს პარტიისა გა-
მოვიდა ან. თარხან-მოურავი. ეს პარტია სრულე-
ბით არ არის დამსრულებელი მომლოდინის მიერ.
პარტია ძლიერ ძნელია თავის თავად და თხოვლობს
ხნის დიდ ტენიკურ განვითარებას, ალაგ-ალაგ
bel-canto-ს. ასეთი რამ მოქ. თარხან-მოურავის ას-
რულებაში ჩვენ არ შეგვიჩნევია. ეს პარტია მომ-
ლოდინე მკრთალად მოგვცა.

მე ვისმინედი მოქ. თარხან-მოურავის წარსულ
წელს და არა ერთხელ აღმინიშნავს მისი მუსიკა-
ლური ნიჭი. მსახიობი ძლიერ იშვიათად მერის ამ
სეზონში და, შესაძლებელია, პრაქტიკის უკონლო-
ბის ბრალი იყოს მის მიერ ამ როლის სუსტი ასრუ-
ლება. სასურველია, რომ მოქ. თარხან-მოურავი უფ-
რო აქტიურ მონაწილეობას ღებულდეს ოპერაში,
ვინაიდან, ექვს გარეშე, რომ ახალგაზრდა მომლო-
დინე აქვს მუსიკალური ნიჭი. მოქ. კალანდამე
ავასოვა როზანის პარტია დამაკმაყოფილებლად
გადმოგვცა.

აუდიტორიის ასოსეს მოქ. პოპოვა, ამ პარ-
ტიის საუკეთესო აღმასრულებელი, განსაკუთრებით
ვოკალურის მხრივ და ამიტომაც კალანდამის ქალი-
სათვის ძალიან ძნელი იყო დაეუბნებინა „შობიქლი-
ლია როზანის პარტიის ასრულებით. ეს პარტია
არის ლირიკო-კოლორატურული და კოლორატურა
მომლოდინის ასრულებაში ყველაზე უფრო სუსტი
ადგილია. მოქ. კავსაძე—გრაფ. ალმაგივი უფრო
კარგი იყო სცენიურის მხრივ, ვიდრე ვოკალურის.

არ ვიცით რა მოხდა ნაღიკში, როგორი გა-
დატრიალება მოხდა იქაურ ქართველებში ჩვენ არ
ვიცით, მაგრამ საჭირო და აუცილებელი არის ნაღ-
იკელ ქართველების აწყო ვითარების გაცნობა,
ნაღიკელ ქართველების ხმის მოსმენა.
შეუწყნარებელი და მოუტყვევებელი ნაღიკელ
ქართველების დღევანდელი დღეობა, როცა მათ ხმას
გასავალიც ექნებოდა და თანაგრძობასაც შეიხედ-
რებდა.

ბ. ბ.

მეცნიერება შესაძლებელია ორგანიზაციის ფი-
ზიოლოგიური მხრივ შესწავლა და ერთმა მათგანმა
ნაყოფიერება 30 პროც. ასწია, შეამცირა რა ამავე
დროს შტატი 1 ნახ. ჯერ.
ფრანგი ფიზიოლოგები (ამარი, ფრუა, მანი,
ლეი, ლიბიკი) თავმოყრილი არიან პროფესიონა-
ლური შრომის ლაბორატორიის გარშემო.

შეერთებულ შტატებში შრომის ფიზიოლო-
გიის სწავლობენ ვაშინგტონში კარნეგის ინსტი-
ტუტში (პროფ. ბენედექტი) და ნიუ-იორკში, კო-
ლუმბიის უნივერსიტეტში. (პროფ. ფრ. ლი, რო-
მელმაც ამას წინათ საინტერესო წიგნი გამოცა:
„ადამიანის მანქანა და სამრეწველო ნაყოფი-
ერება“).
მთელი რიგი ლაბორატორიები და ინსტიტუ-
ტები არის სხვა ქვეყნებშიც (გერმანია, იტალია,
ესპანეთი და შვეიცარია). შრომის ფიზიოლოგიის
დარგის მეშაობის შედეგები იბეჭდება სპეციალურ
ეურნალებში ვეკანაისისა, საფრანგეთისა და ინგ-
ლისში.

ამ შემთხვევაში მოქ. კავსაძე ვასკლდა ჩვეულებ-
რივ ჩარჩოებს და მისი გამხრავი მოქმედება მანე-
ნებული იყო იმისა, რომ მომლოდინე აქვს მისწრა-
ფება თამაზისადმი. ვოკალური მხარე ამ პარტიისა
ძალიან ძნელია და სჭირდება განსაკუთრებული
ხმის ტენიკა (დუეტო როზანასთან და ფიგაროს-
თან), სერე ნოდებში კი, განსაკუთრებით პირველ
აქტში, ტენიკის გარდა საჭიროა bel-canto. აი ეს
ადგილი არის ძალიან სუსტი ადგილი მომლოდინის
ასრულებაში. ვარგანობა მოქ. კავსაძის დამაკმაყო-
ფილებელია. ჩვეულებრივ კარგათ ასრულებდა ექიმ
მარტოლოს პარტიას ან. დევიანეკო.

ბ. ბ.

„ორი ოზობლი“ ავღანბრის მუშათა კლუბში
შემათს, 14 პირილს, ავღანბრის მუშათა კლუბთან
არსებულმა ქართულმა დრამატ. წრის კოლექტივმა
ამ სეზონში მეორედ დასდგა პარიზის ცხოვრებიდან
აღებული მიესა „ორი ოზობლი“ ეს პიესა, მიუხედა-
ვად იმისა, რომ იშვიათად იღებება ხოლმე ჩვენს
სცენებზე, ძლიერ მოსწონს, და იზიდავს კიდევ
მშრომელ ხალხს, ჩვენ ვამზობთ, რომ ეს პიესა ხალხს
მოსწონს, და უფროს უმეტესად იმიტომაც, რომ
მასურებლების თვალის წინ გადაშლილია ბრძო-
ლის ორი სურათი, რომელიც გამოიხატება სიმა-
რთულე—უსამართლობაში. ეს აზრიანი პიესა ყოველ-
თვის შემოკლებით იღებება ხოლმე ტენიკურ დაბ-
რკოლებათა გამო და მასურებლებს არ ეძლევათ სა-
შუალება დაწერილებითა გაცნობა მარკს-ლორდ-
ბის საზღვარ დაუდებელ თავგასულობას ქალების
დატაკების და სხვათა საქციელში. მიუ-
ხედავად ამისა, მინც, ოზობლი ქალის გენ-
რიტას, მარკის დაქორავებულ კაცების მიერ
მოტაცების სცენაზე ალაგ აქვს და ამის გამო პიე-
სის მთლიანი აზრი არ არის დარღვეული.

პირველ დადგმასთან შედარებით 14 პირილს
სუსტად ჩატარდა პიესა, მიუხედავად იმისა, რომ
მთავარ როლებს:—ეკს-ი. რევაზიშვილი, პირე დ.
მელაშვილი, ლუიხას ზენაიშვილი, გრაფს—კულუ-
ლაშვილი, პიკარიან. მირველთა, გენრიტა—ლორ-
თქიფანიძე, კავალერ-დებონდი-ს. დაედოვი და
სხ. ისევე ძველი პირები იყვნენ გარდა მალან-ფრო-
შარისა.

მისწავლა ლოთი, აუთარი და მათხოვარი
დღედაცაი „მადამ-ფროშარი“ მთავარი ძირელი და
ტონის მიმცემია პიესისა და მიუხედავად ამისა,
ფროშარი ჩვენ ვიხილეთ სცენაზე სრულიად მოუ-
ხადებელი, მან როლი სრულიად არ იკლავდა, თუმც
კი უნდა ვსთავებთ, რომ ფროშარის როლის აღმსრუ-
ლებელს ან. მარქარიანის ქალს ნიჭი აქვს ხასკე-
ნი მუშაობისათვის; მხოლოდ აუცილებელ პირობად
უნდა გაიხადოს მან ქართულ სცენაზე თამაზის
დროს, გამოთქმებში სოზბური აქცენტით თავიდან
აიშოროს ეს კი ჩვენის აზრით სავსებით შესაძლე-
ბელია.

პიესის დადგმის ტენიკურ მხარეზე მიუხედა-
ვად ნაკლებოვანებისა, გულისწყრომის ვერ გამო-
ვაცხადებთ, ვინაიდან ავღ. მუშათა კლუბის სცენა
ჯერ-ჯერობით მოკლებულია დეკორაციებს და სხვა
სასცენო ინვენტარს.
ამინდის სიუჟეტის გამო, ხალხი ცოტა დაესწ-
რო, თუმცა ჩვენს მოლოდინს აღემატა. ალბად იმი-
ტომ, რომ ცუდი ამინდის გამო ავღანბარში ახლად
გახსნილ ცირკში მორიგი სპექტაკლი გადადებული
იყო, რადგანაც ცირკის შენობას „ჯერ-ჯერობით“
საბურავი არა აქვს...

დაკვირვებამ იმ დასკვნამდე მიგვიყვანა, რომ
ავღანბრის მუშათა კლუბთან არსებულ დრამატ. სც.
მოყვარეთა კოლექტივის შექმნის შემთხვევაში
ში ორი წარმოდგენა. მთავარ როლს ასრულებს
და დაკმაყოფილებს ცნობ. მარკს-ლორდ-ბისა
სა კარგად იქნეს მომზადებული.
მუშა ისტორია.

რუსული დრამატული პედაგოგია

„ამგლები და ცხრები“ ოსტროვსკისა.

თეატრალურ წრეებში გამეფდა აზრი, რომ
ტეილისის საზოგადოებას ოსტროვსკი არ უყვარს
და ამიტომაც ნაწილობრივ ოსტროვსკისა, გამოჩე-
ნილ რუსეთის დრამატურგისა, ძალიან იშვიათად
იღებებოდა რუსულ სცენაზე. რუსულ აკადემიურ
დასს ეს შეხედულება აღბად არ მიიჩნია საკმაოლი-
ნად. თავის მოკლე ხნის მოღვაწეობაში დასმა დად-
ვა ორი კომედია ოსტროვსკისა. პირველ დადგმის
შესახებ უკვე გამოვთქვი ჩემი აზრი გაზეთ „ტრი-
ბუნის“ ფურცლებზე.
მ. პირილს დადგული იყო კომედია ოსტროვ-
სკისა „მგლები და ცხრები“, რომელიც ითვლება
საუკეთესო კომედიათა სახელგანთქმულ დრამატურ-
კისა და რომელიც ეკუთვნის უკანასკნელ პერიოდს
მის დრამატულ შემოქმედებისას. უნდა მოგახსენ-
ოთ სიმათლენ, რუსულ დრამატურულ დასის მიერ
ორივე კომედია ოსტროვსკისა ჩინებულად იქმნა
დადგული, როგორც სცენიურის მხრივ, ისევე რო-
ლებების განაწილების მხრივ. საერთოდ ეტყობა დი-
დი სერიოზულობა საქმისადმი. დასმა ამ კომედის
დადგმით დაუტკიცა ყველას, რომ ტეილისის სა-
ზოგადოებას არ მოსწონს „ოსტროვსკი“ ცუდი
დადგმის გამო.

ამ კომედიაში ფაშულას არ აქვს მიტყულო-
ლიდი ყურადღება და მოქმედება ვითარდება იმე-
ნათ, რამდენადაც საჭირო არის, რომ აზრს ქონდეს
მთელი, დამოლოებული სახე. მთავარი მიზანი ავ-
ტორისა არის მოგვეცეს მთელი რიგი ტიპებისა ვა-
ჭართა და შემამულეთა საზოგადოებისგან, სადაც
ერთნი არიან მგლები და მეორენი ცხრები, მათ-
ლად დაგვანახოს, თუ როგორ „მგლები“ არავითარ
საშეაღებას არ ზოგვენ ეგოისტურ მიზნის
მისაღწევად და როგორ სურთ მათ იცხოვრონ მეორე
ნაწილ საზოგადოების ხარჯზე (ცხრები) ერთი-
წარმომადგენელი „მგლებისა“ უკვე დამბრუნული ქალი
რუსეთის შემამულეთა წრისა—მეორენი მურზავეც-
კაია, რომელსაც სურს ბოროტმოქმედებელი ჩაი-
დოს ხელში ვაჭარ ქალის კუნაინისას სიმდიდრე.
აკეთებს ვეკოლ ჩვეუნივრის დახმარებით ყალბ თა-
მასუქებს ამ ვაჭარის ქალის სახელზე და სწავლია
მოტყულებით მიახთოვოს კუნაინის ქალი თავის
ნათესავს. მეორე წარმომადგენელი უფრო სავსიში
„მგლები“—ქალი გლავირა, ჩაცმული მონაზნის ტა-
ნისამოსში, თავის მსხვერპლად დაუსახავს მემამუ-
ლე ლენიავეი (ცხვარი), რომელიც აიძულეს შეუ-
ღებოდა მის და შემდეგ კი სრულებით უარგავს
ქმარს დაღამინობას და ამგზავნებს პირველცხვს. კი-
დემ ერთი „მგლები“ კულ ჩუკაშვილი სცარცვავს
ხალხს შანტაჟის საშუალებით და მხოლოდ, შემთ-
ხვევით, ვეპილ ბერკეტოვის დახმარებით ბოლო
ელევა ამ ვერავობას და „მგლები“ დამცხრილი
არაიან. ერთი სიტყვით ამ კომედიაში მთელი რიგი
ტიპებისა და სასურათებულა მკაფიოთ მხატვრული
ხელით დრამატურ ოსტროვსკისა. ვინორებ დად-
გმა რომელსა—საკონცერტო, მაგრამ არ შემეძ-
ლია არ აღვნიშნო, განსაკუთრებით, მოქ. სმირნოვა
(მერონია მურზავეცკაია), მოქ. დავიდოვი (აბო-
ლონ მურზავეცკი), მოქ. ბუტკევიჩისა (გლავირა),
მოქ. სმირნოვი (მოსამსახურე პავლინი) და ნიროვი
(ლენენიავეი). მოქ. მაქსიმოვა—ნიჭიერი მსახიობია
უარყოფითი მხარე მისი ასრულებისა არის იგივეო-
ბა და გარდა ამისა ანგარიშს არ უწევს ეპოქას.

მოქმედება სწარმოებს წარსულ საუკუნის ოთხ-
მოციან წლების ბოლოს. ტიპები კომედისა დაძველ-
ბული არიან და ტულაგეტის ტარება უკანასკნელ
მოღაზე არ არის მიზანშეწონილი. საჭიროა მეტი
ანგარიშის გაწევა მხატვრულ სინამდვილისადმი. მა-
რათალი ტიპებმა მოსკოვს თავის დრო, მაგრამ
კოცხალ, თავისებურ ენას კომედისას, საინტერე-
სო დიალოგებს აღტაცებაში შეგვევართ და ახლაც
დიდი ტოლანტი დაჯილდოებული შემოქმედება
დრამატურ ოსტროვსკისა ჩვენთვის არ არის და-
ხატებული. მომქმედებ პირია შორის არ შემიძლია
არ აღვნიშნო კიდევ მოქ. კალანდა, რომელმაც
მხატვრულად დაგვისურათა „ჩასუქებულ“ ვაჭარის
ქალის ანთისას ტიპი. კოსტუმი, გრემი და როლის
გაგებაც მოსაწონი იყო.

ბ. ბ.

წერილი რედაქციის მიმართ

ან. რედაქტორი! ვთხოვთ თქვენ პარტიკუ-
ლურ ვაზეთში მომთავსოთ შემდეგი ჩემი განცხა-
დება. 1919 წლამდე მე ვითვლებოდი საქ. სოც.-
ფედერალისტთა სარ. პარტიაში. მხოლოდ ამის შემ-
დეგ არ მიმუშავნია არც ერთ პოლიტიკურ პარ-
ტიაში და დღეს ვეთანხმები რა საგსებით საქ. მე-
მარცხ. სოც.-ფედერალ. სარეგ. პარტიის აღებულ
პოლიტიკურ გეზს, სურვილი მაქვს ვითვლებო
მის წევრად.

დ. მაჭავარიანი.

რედაქტორი—სარედაქციო კოლეგია.
გამომცემელი—მთავარი კომიტეტი.